TALLINNA ÜLIKOOL

Psühholoogia

Andragoogika

Kehakultuur

Tervisejuht

Anastassia Lesment, Kristi Kivisild, Margit Paat, Martin Vist, Nele Suursaar, Robin Rõigas

MÄRKAMATU KEELEÕPE III

LIIKUMISTUND RAHVUSVAHELISES LASTEHOIUS VÄIKE PÄIKE

ELU PROJEKTI PORTFOOLIO

Juhendajad: Merilin Aruvee, Tiina Rüütmaa

Tallinn 2021

SISUKORD

1. PROJEKTI ÜLEVAADE 3
1.1 Projekti aktuaalsus ja üldine eesmärk 3
1.2 Projekti metoodilised alused 4
1.3 Projekti tegevused ja oodatav tulemus 6
1.4 Projekti jätkusuutlikkus 6
2. PROJEKTI ELLUVIIMINE 7
2.1. Tegevuskava 7
2.2 Tundide kava 9
3. TULEMUSED 14
4. Rühmaliikmete õpikogemuse refleksioon 17
LISAD 19
LISA 1 Vahekokkuvõttel saadud tagasiside 19
LISA 2 Facebook`i postitused 20
LISA 3 Vaatlusankeet 21
LISA 4 Pilte tundidest 22
KASUTATUD ALLIKAD 24

1. PROJEKTI ÜLEVAADE

1.1 Projekti aktuaalsus ja üldine eesmärk

Statistikaameti andmetel räägivad Eesti elanikud enam kui 200 erinevat emakeelt (Statistikaamet, 2018). Oluline on aidata kaasa eri emakeelega inimeste lõimumisele: see aitab tagada eesti keele elujõulisust ning suurendada ühiskonna sidusust ning samuti tulevad eesti keelt oskavad muukeelsed inimesed paremini toime tööturul.

Keeleõpe on elukestev ning ka keelehariduse eesmärk on ajas teisenenud. Sihiks ei peeta enam lihtsalt ühe või paari keele üksteisest lahus omandamist ega võeta ideaaletaloniks vastavat keelt emakeelena kõnelejat. Selle asemel püütakse arendada inimese üldist keelepagasit. Olulisel kohal on siin väljaspool õppetööd saadavad keelekogemused (Euroopa keeleõppe raamdokument, 20).

"Märkamatu keeleõppe" projekti kaudu saab aidata Eestis püsivalt või ajutiselt elavatel muukeelsetel inimestel eesti keelt õppida. Lisaks sellele aitab projekti levitada mõtteviisi, et keelt saab õppida mitte üksnes formaalses keeletunnis, vaid ükskõik millise igapäevase või huvipakkuva tegevuse käigus justkui märkamatult. Samuti tutvustab projekt ideed, et igaüks meist, sõltumata erialast või taustast, saab keeleomandajat toetada. Keelt saab märkamatult õpetada nii õpetajana, treenerina, kolleegina, kaastudengina kui ka juhusliku inimesena kaupluses või tänaval. Piisab sellest, kui võimaldada keeleõppijal eesti keeles suhelda ning mitte vahetada suhtluskeelt lihtsalt seepärast, et keeleõppijal oleks nii mugavam.

Sellest lähtuvalt on märkamatu keeleõppe projekti peamised eesmärgid järgnevad:

- Aidata kaasa erineva emakeelega inimeste lõimumisele ühiskonnas.
- Levitada mõtteviisi, et keelt saab õppida ja keeleõpet toetada ka ükskõik millise huvipakkuva tegevuse kaudu.
- Levitada ühiskonnas arusaama, et igaüks meist saab nii oma eriala või harrastuse raames kui ka igapäevaelus keeleõppijale tuge pakkuda, igaüks meist vastutab selle eest, et keeleõppijal oleks võimalus õppida, igaühel meist on võimalik aidata keeleõppijal keelt omandada.

- Populariseerida LAK-õppe põhimõtteid informaalse keeleõppe vormina.
- Osata sünteesida praktilist ja teoreetilist materjali

1.2 Projekti metoodilised alused

Keeleoskuse arendamiseks on mitmeid erinevaid võimalusi. Lisaks formaalsele õppele keeletundides mõjuvad keeleoskust soodustavalt ka erinevad mitteformaalse keeleõppe võimalused: sotsiaalsed suhted, kontaktid avalike teenuste kasutamisel, uudiste- ja meelelahutusmeedia, e-õppe vahendid. Töötavate inimeste jaoks pakub ka töö ise suurepäraseid mitteformaalse õppe võimalusi. (Braddell, Grünhage-Monetti, Portefin & Sjösvärd, 14)

Hea teise keele õpetamine toetab õppijate motivatsiooni muutes õppe rõõmsaks, aktiivseks ning loomulikuks, tänu millele ei teki õppijatel õppides kartust ega suhtlusbarjääri. Keeleõppesse tasub julgelt sisse tuua rohkem mängulisi ja improvisatsioonilisi meetodeid, sest just need võimaldavad tähendusrikast ja intensiivset keelekasutuspraktikat. Samuti muudavad need keeleõppe õppijaile kergeks ja lõbusaks ning tekitavad hasarti autentses keelekeskkonnas õppe jätkamiseks (Kitsnik, 2018).

LAK-õpe (Content and Language Integrated Learning – CLIL) ehk lõimitud aine- ja keeleõpe on kasvanud välja ideest õppida sisu ja keelt koos. Sisupõhisest keeleõppest erineb LAK-õpe selle poolest, et siin on keel sisuga võrdväärne (samas mõned autorid ei erista neid või arvavad LAK-õpet olevat sisuõppe variant või edasiarendus). LAK-õppe puhul määrab sisu keelevahendid: sõnavara, keelelised konstruktsioonid ja teksti diskursuse. Õppija emakeelel mingit selget rolli pole, sihtkultuuriga puututakse kokku juhul, kui see puudutab õpitavat ainet. LAK-õppe puhul on esmane fookus sisul, mitte vormil (Argus, Rüütmaa & Verschick, A., 2021, 72-73).

LAK-õppe keskne idee on kasutada keelt selleks, et õppida midagi muud. Õpilane soovib saada aru sisust, mis motiveerib teda õppima rohkem keelt. Õpilased saavad rohkem selgeks ka võõrkeeletundides, kui õpivad keelt mitte lihtsalt keele pärast, vaid mingi kindla ülesande või probleemi lahendamiseks (Mehisto, Marsh & Frigols, 2008).

LAK-õppe põhijooned:

- Mitmekordne fookus
- Turvaline ja rikastav õppekeskkond
- Autentsus ja allikalähedus
- Aktiivne õppimine
- Tugistruktuur
- Koostöö

Põhilised LAK õpetamisvõtted on diktogloss (esmalt loetakse teksti lihtsalt üldiseks mõistmiseks, edasi töötatakse detailidega ja lõpuks tehakse kokkuvõte), visuaalsed vahendid, protsesskirjutamine. Keelt võidakse õpetada süsteemselt, edenedes loogilisel viisil samm-sammult ning ka süsteemitult.

- Õpetaja kõneleb üldjuhul ainult kümbluskeeles
- Põhimõte „*üks õpetaja – üks keel*“
- Püütakse luua keeleõpet soodustavat õhkkonda
- Palju tähelepanu pööratakse suhtlemisoskustele
- Õpetajad kasutavad ohtralt kordust ja žeste

Keeleoskuse arendamiseks on mitmeid erinevaid võimalusi. Lisaks formaalsele õppele keeletundides mõjuvad keeleoskust soodustavalt ka erinevad mitteformaalse keeleõppe võimalused: sotsiaalsed suhted, kontaktid avalike teenuste kasutamisel, uudiste- ja meelelahutusmeedia, e-õppe vahendid. Töötavate inimeste jaoks pakub ka töö ise suurepäraseid mitteformaalse õppe võimalusi. (Braddell, Grünhage-Monetti, Portefin & Sjösvärd, 14). Ka käesolevas projektis kasutame me mitteformaalse keeleõppe võimalusi, kasutades liikumistundi lastele märkamatult keele õpetamiseks.

Rühma liikmed tutvusid nii klassikaliste kui ka tänapäevaste keeleõppemeetoditega, põhilise rõhuasetusega kommunikatiivsel keeleõppel. Kommunikatiivse keeleõppe puhul õpetatakse eelkõige kõnekeelt, tähendusi selgitatakse objektide ja tegevuste abil (Argus, Rüütmaa & Verschick, A., 2021, 66-68).

Kuna sihtrühmaks on eelkooliealised lapsed, siis valisime põhiliseks tunnis kasutatavaks meetodiks käsutäitmismeetodi, tuntud ka kui täielikult füüsilisel reageerimisel põhinev meetod. Seda meetodit sobib hästi kasutada liikumismängude kontekstis, kus lastele antakse konkreetsed käsklused/juhised ning neile järgneb tegevus. (Toome, 2015, 12).

Samuti kasutame loomuliku lähenemise meetodit, mis näeb ette, et õpetatakse eelkõige kõnekeelt, tähendusi selgitatakse objektide ja tegevuste abil (Argus, Rüütmaa & Verschick, A., 2021, 69).

1.3 Projekti tegevused ja oodatav tulemus

Meie rühma märkamatu keeleõpe on suunatud muukeelsetele lastele vanuses 3-6 aastat, kes käivad rahvusvahelises lastehoius Väike Päike. Lastele viiakse lastehoiu ruumides läbi 2 35-minutilist liikumistundi. Sõnu ja fraase, mida soovitakse õpetada, kasutatakse erinevate tegevuste raames, nagu soojendus ja liikumismängud, umbes 6-8 korda. Teises tunnis korratakse esimeses tunnis kasutatud sõnu ja väljendeid ning suunatakse lapsi ka ise neid kasutama. Keele omandamise tulemuslikkust hinnatakse vaatlusanalüüsi teel.

Tundide sisuline eesmärk on pakkuda lastele arendavat ning lõbusat füüsilist tegevust, kus oleksid kaasatud erinevad kehaosad ning saaks kasutada erivärvilisi vahendeid nagu näiteks pallid ja rõngad. Selle eesmärgi täitmiseks on tunni juhendajatel ette valmistatud harjutused ning kaasa võetud vajalikud vahendid.

Tundide keeleline eesmärk on tekitada loomulik keelekeskkond, kus lapsed omandavad märkamatult tegevustega seotud sõnu ja väljendeid. Selle eesmärgi saavutamiseks kasutavad juhendajad tunni jooksul üksnes eesti keelt ning innustavad lapsi tegevusi kaasa tegema ning ka sõnu järele kordama.

1.4 Projekti jätkusuutlikkus

Projekti tulemusena valmib õppevideo, mida jagades saame tutvustada põhimõtet sellest, et keeleõpe võib hästi toimida ka väljaspool klassiruumi, loomulike ja mänguliste tegevuste

käigus, ning keelt võivad õpetada ka need inimesed, kes ei ole keeleõpetaja ettevalmistust saanud.

Kuna meie projekt oli suunatud lastele vanuses 3-6 eluaastat, siis soovime võimalusel edastada enda rühma video metoodilise materjalina erinevatele lasteaedadele ning eelkooliealiste laste huviringidele, et julgustada võimalikult paljusid lastega tegelevaid inimesi teostama mitteformaalset keeleõpet. Samuti teeme vastavasisulised postitused ELU projekti Facebook`i lehel.

2. PROJEKTI ELLUVIIMINE

2.1. Tegevuskava

Tegevused	Tähtaeg	Vastutaja(d)
Projekti kohtumine I. Rühmade moodustamine, kontaktide vahetamine, edasise suhtluse kokkuleppimine.	08.09	Kogu tiim
Erinevate võimalike projekti sihtrühmade leidmine.	sept	Kristi, Robin
Lugemisülesanne 1. keeleõppe metoodikad, põhivõtted ja põhimõisted, LAK-õppe raamatute läbitöötamine.	20.09	Nele, Margit, Anastassia ja tiim täiendab
Esialgse ELU tegevuskava koostamine ja ülesannete jagamine.	21.09	Kristi
Projekti kohtumine II.	21.09	Kogu tiim
Lugemisülesande lõpptähtaeg- valitud meetodite täiustamine keeleõppe läbiviimiseks.	27.09	Nele, Margit, Anastassia
Rühma kohtumine. Praktiliste tegevuste arutelu ning olemasolevate sihtrühmade seast valiku langetamine.	27.09	Kogu tiim

Suhtlus sihtrühma esindajaga- õppijate tase, tegevuskoht.	30.09	Robin
Õpetatavad sõnad, mängud/ tegevused.	01.10	Kogu tiim
Rühma kohtumine. Ettevalmistus seminariks.	03.10	Kogu tiim
Projekti kohtumine III. Seminariks valmistada ette 10 min pikk suuline esitus, kus kirjeldate koolituspäeva ülesehitust, tegevusi, kasutatavaid meetodeid jms	05.10	Kogu tiim
Tegevuskava täiendamine, ülesannete ülevaatamine.	06.10	Kogu tiim
Moodle'isse esitlusmaterjalide loomine ja laadimine	10.10	Nele, Kristi, Martin
Vahekokkuvõtte ankeedi koostamine.	10.10	Nele Kogu tiim
Vahekokkuvõtte ankeedi kooskõlastamine juhendajatega ja selle edastamine vaheesitluse õppejõule.	11.10	Nele
Rühma kohtumine. Tagasisidestamine Moodle'isse spordigrupile.	13.10	Kogu tiim
Vahekokkuvõtte esitluse koostamine.	19.10	Kristi, Nele
ELU vahekokkuvõte. Projekti tutvustamine.	20.10	Kogu tiim
Tunnikavade ülevaatamine (mängud, tegevused, vahendid jms).	22.10	Kristi, Martin
Koolituse lõplik kavand, õppematerjalid.	25.10	Kristi, Martin
Projekti kohtumine IV. Vahenädala esitluste tagasiside.	26.10	Kogu tiim
Tund nr 1. Tegevuste läbiviimine, vaatlus ja filmimine.	29.10	Martin, Anastassia, Nele, Robin

Tund nr 2. Tegevuste läbiviimine, vaatlus ja filmimine.	05.11	Kristi, Martin, Margit, Robin
Projekti kohtumine V. Hinnang läbiviidud tegevustele. ELU portfoolio kavandamine.	16.11	Kogu tiim
Rühma kohtumine. Ülesannete jagamine portfoolio koostamiseks.	24.11	Kogu tiim
Pildi- ja videomaterjali koondamine.	01.12	Robin
Portfoolio mustand. Läbiviidud tegevuste aruanne, metoodiliste materjalide jms koostamine.	28.11	Kogu tiim
Portfoolio mustandi esitamine Moodle'isse.	05.12	Nele ja Kristi
Projekti kohtumine VI. Seminar.	07.12	Kogu tiim
Projekti lõplik esitluspäev.	17.12	Kogu tiim
ELU portfoolio esitamine.	17.12	Nele ja Kristi
Individuaalne refleksioon.	20.12	Kogu tiim

2.2 Tundide kava

Tunnid toimusid 27. oktoobril ja 5. novembril rahvusvahelise lastehoiu Väike Päike saalis.

Õpitavad sõnad:

Värvid: *punane, kollane, roheline, sinine*
Kehaosad: *käsi, jalg, pea, kõht, selg, põlv*
Tegevused: *kõnni, jookse, hüppa, kükita*

27.10.2021. Tunni läbiviija Martin, abiks Anastassia, vaatleja Nele.

Vajalikud vahendid: 4 erinevat värvi võimlemisrõngad, lendavad taldrikud (punane-kollane-roheline), suuremad pallid

Tunni läbiviijate ja eesootavate tegevuste tutvustamine.
Soojendusharjutused. Soojendust alustan hüppamisega millele järgnevad erinevad soojendusharjutused kehaosadega.
Mängud.
Tunni lõpetamine ja õpitu kinnistamine.

Tunnis läbiviidud mängude kirjeldused:

Maa ja meri

Mäng keskendub värvide tundmaõppimisele ja tähelepanu/reaktsiooni arendamisele.
Vajalikud vahendid: kaks eri värvi võimlemisrõngad

Mängujuht ütleb ühe mänguplatsil oleva rõnga värvi ja laps peab seda kuuldes hüppama õiget värvi rõnga sisse.

Kus on rõngas?

Mäng keskendub värvide tundmaõppimisele ja tähelepanu/reaktsiooni arendamisele.
Vajalikud vahendid: neli erinevat värvi võimlemisrõngad

Lapsed liiguvad kas joostes või kõndides ruumis ringi (vastavalt korraldusele) ja igas saali nurgas on üks värv. Kui õpetaja ütleb värvi siis peavad lapsed minema selle värvi juurde mida õpetaja ütleb ja näitab

Haara pall!

Mäng keskendub kehaosade nimetuste tundmaõppimisele ning arendab reaktsiooni, tähelepanu ja osavust.
Vajalikud vahendid: igale lapsele 20 cm või suurema läbimõõduga pall

Pall pannakse põlvede vahele ja mängujuht hakkab nimetama erinevaid kehaosi- pea, jalg, käsi, põlv, kõht, selg. Lapse ülesanne on kuuldud kehaosa kätega puudutada ja kui mängujuht ütleb pall, siis tõstab ta palli põlvede vahelt üles.

05.11.2021. Tunni läbiviija Kristi, abiks Martin, vaatleja Margit.

Vajalikud vahendid: 4 erinevat värvi võimlemisrõngad; 4 erinevat värvi pallimere pallid; lendavad taldrikud (punane-kollane-roheline), suuremad pallid

Tunni läbiviijate ja eesootavate tegevuste tutvustamine.

Soojendusharjutused.

Mängud.

Tunni lõpetamine ja õpitu kinnistamine.

Tunnis läbiviidud mängude kirjeldused:

Aarete jaht

Mäng keskendub värvide tundmaõppimisele ja tähelepanu arendamisele.

Vajalikud vahendid: 4 erinevat värvi võimlemisrõngad; 4 erinevat värvi pallimere pallid, 1 suurem võimlemisrõngas

Mängujuht asetab ruumi keskele suure võimlemisrõnga, kuhu sisse paneb neli erinevat värvi väikeseid palle (punased, kollased, rohelised ja sinised). Mängujuht nimetab kõik 4 erinevat värvi koos vastava palli näitamisega. Igasse ruumi nurka asetab ühe sama värvi rõnga, nimetades maha asetatava rõnga värvi.

Laste ülesanne on mänguplatsi keskel olevad värvilised pallid viia sama värvi rõngasse.

Reeglid- palle tohib keskringist võtta 1 kaupa. Palle ei tohi visata, vaid pall peab jääma rõngasse.

Kui kõik pallid on keskringist ära viidud, palub mängujuht lastel näidata, kus on kollased pallid, kus on rohelised pallid, kus on sinised pallid ja kus on punased pallid.

Kui mäng on läbi, võib õpetaja paluda lastel tagasi tuua tema poolt öeldud värvid. Tooge kõik mulle 1 punane pall, tooge kõik mulle 1 sinine pall jne.

Valgusfoorimäng

Mäng keskendub värvide tundmaõppimisele ja tähelepanu/ reaktsiooni arendamisele.

Vajalikud vahendid: punane, kollane ja roheline ese (pall, lendav taldrik vms)

Mängujuhi käes on 3 erinevat värvi vahendit. Iga eseme värv tähendab kindlat tegevust ja on ajendatud valgusfoorist. Enne mängu algust tutvustab mängujuht reegleid ning kinnistab seeläbi nii värvide kui tegevuste nimetusi. Kui mängujuht näitab punast, siis peavad lapsed kükitama. Kui mängujuht näitab kollast, peavad lapsed seisma. Kui mängujuht näitab rohelist, peavad lapsed paigaljooksu tegema.

Puuduta palli

Mäng keskendub kehaosade nimetuste tundmaõppimisele ning arendab reaktsiooni, tähelepanu ja osavust.

Vajalikud vahendid: igale lapsele 20 cm või suurema läbimõõduga pall

Enne mängu alustamist küsib mängujuht, kus on sinu käsi? kus on sinu jalg? kus on sinu kõht? jne. Lapsed peavad vastavalt nimetatud kehaosale sellele osutama või seda näitama. Kui kehaosad on meelde tuletatud, hakkab mängujuht neid uuesti nimetama. Kui on käsi, peab laps asetama käe pallile, kui jalg, siis jala jne. Alguses võib mängujuht ise kiiremini reageerida, et lapsed saaksid tema pealt vaadata, kui siis juba ise palli puudutamisega oodata, et veenduda laste oskustes ja arusaamistes.

Neli peatust

Mäng keskendub erinevatele liikumisviisidele- kõnni, jookse, kükita, seisa

Vajalikud vahendid: muusika (nt CD Kollane T.Jukk ja P.Laikre)

Mängujuht tutvustab liikumismängu. Muusika mängides lapsed kõnnivad/ jooksevad. Iga 8 takti järel tuleb muusikas paus ja iga pausi ajal peavad lapsed täitma mõnda etteantud ülesannet. 1. pausi ajal 1 ülesanne, 2. pausi ajal on 2 ülesannet, 3. pausi ajal 3 ülesannet ja 4 pausi ajal 4 ülesannet.on muusika järgi kõndi/ jooksu.

1. paus - seisa sirgelt
2. paus- kükita
3. paus- tõsta käed
4. paus- seisa püsti

Pauside tegevusi võib mängujuht järgmisel korral muuta. Võib anda ka nö vabategevuse ehk kivikuju asendite võtmise; reegli, et iga asendi puhul peab 1 käsi ja jalg maad puudutama vms.

3. TULEMUSED

Tundide sisuline eesmärk oli pakkuda lastele arendavat ning lõbusat füüsilist tegevust, kus oleksid kaasatud erinevad kehaosad ning saaks kasutada erivärvilisi vahendeid nagu näiteks pallid ja rõngad. Selle eesmärgi täitmiseks olid tunni juhendajatel ette valmistatud erinevad liikumisülesanded ja mängud. Vajalikud vahendid olid osaliselt kasutada lastehoiu poolt ning osad võeti tunni läbiviijate poolt ise kaasa.

Liikumistundide keeleline eesmärk oli tekitada loomulik keelekeskkond, kus lapsed omandavad märkamatult tegevustega seotud sõnu ja väljendeid. Selle eesmärgi saavutamiseks kasutasid juhendajad tunni jooksul üksnes eesti keelt ning innustasid lapsi tegevusi kaasa tegema ning sõnu järele kordama.

Kuna sihtrühmaks olid eelkooliealised lapsed, siis valisime põhiliseks tunnis kasutatavaks meetodiks käsutäitmismeetodi, tuntud ka kui täielikult füüsilisel reageerimisel põhinev meetod. Seda meetodit sobib hästi kasutada liikumismängude kontekstis, kus lastele antakse konkreetsed käsklused või juhised ning neile järgneb tegevus (Toome, 2015, 12).

Tundides osalenud lastest oli vaid ühel poisil koduseks keeleks osaliselt eesti keel, teised lapsed olid soomekeelsetest peredest. Esimeses tunnis osales 8 ja teises tunnis 7 last.

Vaatluse käigus hindasime seda, kui kiiresti lapsed käsklustele reageerivad, kas nad oskavad ise kehaosi ning värve nimetada ning kas tegevusi on tarvis neile ette näidata või oskavad nad neid teha vaid sõnaliste juhtnööride abil.

Õpetatavad sõnad valisime välja arvestades nii seda, et laste eelnev keeletase on väga vähene ning ka seda, mida lastehoiu töötajate poolt oluliseks ja teemakohaseks peeti. Planeeritud õpetatavatele sõnadele lisandus tegevuse käigus veel lisasõnu (vt tabel 1) ning samuti kasutati käskluste edastamiseks mitmeid väljendeid või õpetatavaid sõnu väljendivormis (nt: sõna „*põlv*“ esines väljendis „*Käed põlvede peale*!“) (vt tabel 1).

Planeeritud õpetatavad sõnad kahe liikumistunni jooksul:

- Värvid: *punane, kollane, roheline, sinine*
- Kehaosad: *käsi, jalg, pea, kõht, selg, põlv*
- Tegevused: *kõnni, jookse, hüppa, kükita*

Tabel 1. *Tundides kasutatud sõnad.*

Sõnad, mida juhendajad tegelikult tundides kasutasid:	
I tund	II tund
• Tegusõnad: hüppa, vaata, istume, proovi, hoia, seisa, kõnnime, jookse • Nimisõnad: nina, kõrv, nägu, õlad, pea, põlv, kõht, selg, käsi, jalg, rõngas, pall • Värvid: punane, kollane, roheline, sinine • Väljendid: Väga tubli! Vaata siia! Tõuse püsti! Võta paari!	• Tegusõnad: hüppa, istume, seisa, kõnnime, jookse, plaksutame, põrkame, kükita • Nimisõnad: nina, kõrv, jalg, käsi, põlv, rõngas, pall, • Värvid: Punane, kollane, roheline, sinine • Väljendid: Käed põlvede peale! Tõuse püsti! Mine kõhuli! Väga tubli! Tule võta! Ruttu!
Rohelisega on märgitud sõnad, mida kasutati esimeses ja korrati teises tunnis. Pruuniga on märgitud sõnad või väljendid, mida kasutati, kuid algselt õpetada ei planeeritud.	

Esimeses ja teises tunnis erinesid laste kaasategemise tasemed oluliselt. Esimeses tunnis olid lapsed vähem aktiivsed ja ilmselt ei saanud nad mitmetest sõnadest veel aru, kuid ette näitamise peale tehti enamikke harjutustest kaasa. Tunni esimeses pooles tegid aktiivsemalt kaasa vaid vanemad lapsed, tunni lõpus aga juba kõik lapsed.

Teise tunni jooksul oli esimese tunniga võrreldes märgata olulist arengut. Kuigi tunni alguses reageerisid lapsed samuti aeglasemalt, hakkasid nad tunni jooksul aina kiiremini reageerima ja juba kõike kaasa tegema ka ilma ette näitamata, piisas ainult käsklusest. Tunni keskel saab vähemalt 4 last ilma ette näitamata sõnadest aru (nt kui öeldi „*Jooksuga*!“, siis lapsed jooksid, ning kui öeldi „*Kiiremini*!“, siis hakkasid nad kiiremini jooksma). Kõik lapsed peale ühe tegid

terve tunni jooksul aktiivselt kaasa. Mõlemas tunnis vaatasid osad lapsed ka üksteise pealt, et mida teine teeb, ning hakkasid seejärel samuti ruttu kaasa tegema.

Kui esimeses tunnis keskenduti rohkem tegevustele ja sõnu kordas omaette järele vaid üks laps, siis teises tunnis tehti rohkem selliseid mänge, milles oli enam rõhku sõnadel ning mängude tulemusena kordasid umbes pooled lastest sõnu aktiivselt järele. Liikumismängus olid enim järele korratud sõnadeks: *ja, nüüd, selg, nina, silmad, kõrv, seisa, jookse, kükita, suu, käsi, jalg.* Värvide mängus kordasid kõik lapsed peale ühe kõiki värve aktiivselt järele.

Laste arusaamise taset oli eriti hea hinnata teise tunni lõpus tehtud mängude läbi, kus tunni läbiviijad enam midagi ette ei näidanud, vaid edastasid ainult käsklusi ja küsisid küsimusi. Kõige paremini saadi aru ja osati nimetada värve (*punane, kollane, roheline, sinine*) ja lihtsamaid kehaosi (*käsi, jalg, nina, silmad, kõrv, suu*) ning teha tegevusi (*seisa, jookse, kükita*). Seega sõnad, mida algselt planeeriti õpetada, muutusid lastele kiiresti arusaadavaks ning jäid neile hästi meelde. Kui aga kasutati sõnu, mida tunni jooksul varem kasutatud polnud, siis lapsed ei reageerinud. Näiteks küsiti lastelt tunni lõpus, et kuidas meeldis, siis sellele küsimusele lapsed ei reageerinud – sellest võib järeldada, et nad saidki aru vaid kahe tunni jooksul õpitud sõnadest ning nende eelnev keeletase oli tõesti väga madal.

4. Rühmaliikmete õpikogemuse refleksioon

Nele: Märkamatu keeleõppe projektis osalemine oli omanäoline ja kindlasti meeldejääv kogemus. ELU aine annab võimaluse viskuda vette täiesti tundmatus kohas, tehes koos uute inimestega midagi põnevat ja arendavat. Tasapisi hakkab rühma dünaamika tööle ja esialgsest ideest vormub erineva taustaga inimeste koostöös igati vahva tulemus. Tuletasin selle projekti käigus endale meelde, kui oluline asi on usaldus. Usalda protsessi, isegi kui mõnel hetkel tundub asi hoomamatu. Usalda enda rühmakaaslasi, sest kui kõik on ühise suure eesmärgi eest väljas ja väiksemad sihid on kokku lepitud, hakkavad juhtuma toredad asjad.

Margit: Märkamatu keeleõppe projekt oli äärmiselt väärtuslik ja huvitav kogemus. Oma väljakutse poolest erines see kõikidest eelnevatest projektidest, kus olen varem osalenud, kuid samas sain ka areneda valdkondades, mis on igapäevasemad. Näiteks sain antud projekti läbi hea õpikogemuse sellises meeskonnatöös, kus tiimi liikmeteks on väga erineva vanuse, tausta, oskuste ja huvialadega inimesed. Kõige põnevam oli kindlasti tunni läbiviimise osa, kus sain teha märkmeid ja täita oma elu esimest vaatlejarolli.

Kristi: ELU projekt Märkamatu keeleõpe III oli põnev väljakutse ennekõike just seetõttu, et kõik projektis planeeritud tegevused tuli muukeelsetele õppijatele läbi viia ainult eesti keeles. Samas toetasid omandatud teoreetilised teadmised praktilisi tegevusi ja mis kõige olulisem- õppijatel oli tore ja nende sõnavara arenes tegevuste käigus. Kuna pandeemiaolukord jätkus, saime tunde läbi viia küll ainult kahel korral, kuid sellele vaatamata saime kinnitust, et õigesti valitud meetodite ja tegevustega on keeleõpe võimalik ka lühema ajaperioodi kestel. Meil oli mitmekülgne projektimeeskond, kes kõik oma teadmiste, oskuste ja tugevustega selle õnnestumisse panustasid.

Anastassia: Märkamatu keeleõppe projekt andis mulle kindlasti väga palju uusi kogemusi ja teadmisi. Ma sain esmakordselt osaleda ise lasteaialaste tunni (kaas)juhendajana, sain palju uusi teadmisi keeleõppest ja õpetamisest üldiselt, samuti sain ka kinnitust mõnedele juba tuntud teooriatele ja võtetele. Meie projekti sattusid kokku ühtemoodi toredad ning töökad,

samas väga erineva tausta ja iseloomujoontega osalejad, mis tegi projektis kaasalöömise väga põnevaks ja harivaks.

Martin: Märkamattu keeleõppe projekt andis mulle kindlasti uue vaatenurga muukeelsete laste õpetamisel. Kuna ma ka ise annan lastele trenne ja vahest tulevad trenni muukeelsed lapsed, siis oli see kogemus minu jaoks väga kasulik. Enne projekti arvasin, et muukeelsetele lastele keele õpetamine läbi tegevuste on keerukas ja hirmus, kuid tõdesin projekti käigus, et see võib olla väga tore ja kasulik nii mulle kui ka tunnist osa võtvatele lastele. Tänu sellele ELU projektile tunnen ennast kindlasti enesekindlamalt erinevates ees ootavates liikumistundides, mida ma ise läbi viima hakkan.

Robin: Märkamatu keeleõpe projekt oli äärmiselt huvitav kogemus. Põnevaks tegi selle just uute inimestega koos töötamine ning kiire plaani moodustamine. ELU projekt andis kaasa palju uusi teadmisi ning eelnevalt õpitud oskuste rakendamist. Kõige meeldivam osa oli tiimitöö, sest kohe peale esimest koosolekut oli meil praktiliselt selge, mida me tegema hakkame ning kuidas me selle ellu viime.

LISAD

LISA 1 Vahekokkuvõttel saadud tagasiside

ROOM 1:

Eesmärgid olid selged, projekt on oluline. Teaduspõhisus on olemas.

Kuidas mõõdate seda kas laste keeleoskus paranes? Kas tehakse enne-ja pärast mingisugune test? Või mõni muu hindamise viis? Näiteks see kas plaanitud sõnad jäid meelde?

- Mida teha kui valitsus keelab ootamatult ära igasuguse kokkupuute lastega?
- Kuidas täpsemalt näeb välja koduleht?

ROOM 2:

Rühmal oli selge eesmärk püstitatud, samuti oodatavad tulemused.

Kas 30 minutiga jõuab tunni läbi viia? (tähelepanu saamine raskendatud)

Plaan B on teha õuealal tund, kui riigis olukord kehva on. Tööülesanded on põhjendatud.

Filmimine on lubatud antud lastehoius.

ROOM 3: Selge eesmärgipüstitus ja tegevuskava. Positiivne on see, et neil on juba suur osa planeeritust tehtud (kokku lepitud tunnid laste rühmaga).

Kuida saada lastelt tagasiside?

Hästi välja toodud teaduslikud allikad ja nende olulisus projekti jaoks.

LISA 2 Facebook`i postitused

Postitus 1

Tallinna ülikooli tudengid viisid rahvusvahelises Väike Päike lastehoius läbi kaks nähtamatu keeleõppe tundi, mille eesmärgiks oli õpetada võõrkeelsetele lastele eesti keelt läbi liikumismängude, kasutades tunnis üksnes eesti keelt. Tundidest võtsid osa vene ja soome keelt kõnelevad lapsed, kellel eesti keele oskus kas puudus või oli minimaalne. Lapsed jäid rahule ja meie ka! Nüüdsest võime veendunult kinnitada, et keel jääb väga hästi külge ka siis, kui seda ei õpita otseselt keeletunnis, vaid seotakse erinevate mängude ja tegevustega.

Postitus 2

ELU projekti raames läbiviidud keeleõppe tundide puhul oleme saanud praktikas kogeda, et tund peab olema lihtsasti mõistetav ja rahuliku tempoga. Selle juures on tähtis luua lastega side ja jääda kannatlikuks. Tegevusi ja mänge planeerides tuleb kaaluda, millist metoodikat kasutada. Meie kasutasime enda projektitundides käsutäitmismeetodit, mis on liikumisel ja füüsilisel tegevusel põhinev stressivaba lähenemisviis keeleõppele. Lapsed reageerisid erinevatele käsklustele, tunni läbiviija näitas harjutusi ette ja tegi ka kaasa. Kindlasti tuleb enne tundi kindlaks määrata sõnad, mida lastele õpetada tahate ning neid siis erinevates harjutustes korduvalt kasutada. Sellise keeleõppe puhul tuleb kasuks, kui rühm ei ole liiga suur. See kindlustab piisava tähelepanu igale lapsele ning tagab paremad tulemused.

LISA 3 Vaatlusankeet

Vaatluse käigus vastata nendele küsimustele võimalikult täpselt. Kui laste keelest arusaamise taset pole võimalik määrata eraldi tunni alguses, keskel ja lõpus, siis võib kirjutada andmeid vaid alguse ja lõpu kohta.

KÜSIMUS	VASTUS
Vaatluse läbiviimise kuupäev ja koht?	
Milliseid sõnu kasutasid tunni läbiviijad?	
Milline oli laste arusaamise tase:	
● Tunni alguses	
● Tunni keskel	
● Tunni lõpus	
Kas lapsed kordasid kuuldud sõnu?	
● Kui jah, siis milliseid ja kui palju kordi?	
Kui paljud lastest kordasid sõnu järele:	
● Tunni alguses	
● Tunni keskel	
● Tunni lõpus	
Milliseid sõnu lapsed ei kasuta/korda, kuid teevad tegevuse käskluse peale?	
Milliseid sõnu lapsed ei mõista ilma, et neile tegevus ette näidatakse?	

LISA 4 Pilte tundidest

KASUTATUD ALLIKAD

Argus, R., Rüütmaa, T. & Verschick, A., (2021). *Mitmekeelsus, esimese ja teise keele omandamine. Peamistest teooriatest, uuringutulemustest ja õpetamismeetoditest.* Kirjandusülevaade. Tallinna Ülikool.

Braddell, A., Grünhage-Monetti, M., Portefin, C. & Sjösvärd, K., (s.a.), *Töökeel – lühijuhend. Kuidas aidata täiskasvanud sisserändajatel arendada tööalast keeleoskust.* Integratsiooni Sihtasutus.

https://www.integratsioon.ee/file/tookeel-luhikuhendecmltrukisfinalpdf

Haridus- ja teadusministeerium. (2007). *Euroopa keeleõppe raamdokument*.

https://www.hm.ee/sites/default/files/euroopa_keele6ppe_raamdokument.pdf

Kitsnik, M. (2018). *Eesti keele kui teise keele tundide ja eestikeelsete ainetundide õppemetoodika üldhariduskoolis.* RITA-ränne projekt 2019.

https://sisu.ut.ee/sites/default/files/ranne/files/tp6_eesti_keele_kui_teise_keele_kasutamine.pdf

Mehisto, P, Marsh, D. & Martin, M. (2008). *Lõimitud aine- ja keeleõpe.* Macmillan, Oxford.

Statistikaamet. (2019). Eestis on kasvanud emakeelte mitmekesisus.
https://www.stat.ee/et/uudised/2019/03/14/eestis-on-kasvanud-emakeelte-mitmekesisus

Toome, V., (2015). *Vanus võõrkeele õppimist mõjutava faktorina*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.